Przedpłata
wraz
z przesełką
pocztową
wynosi
5 zł. a. w.
rocznie.

# ZWIĄZEK.

**Pismo tygodniowe.**
**Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych**
wychodzi co **Poniedziałek** w objętości pół arkusza.

REDAKCYA
i
Administracya
we Lwowie
przy placu
Maryackim
l. 9.

**Nr. 11.** **Poniedziałek**, dnia 13. Maja 1878. **V. rocznik.**

**Treść**: Sprawa podatkowa w Radzie państwa. — Bilanse stowarzyszeń zarobkowych za r. 1877.

## Sprawa podatkowa w Radzie państwa.

Chcąc szan. Czytelników zaznajomić z przebiegiem sprawy podatkowéj w Radzie państwa — podajemy przedewszystkiem wspomniany w zeszłym numerze memoryał Wydziału Związku i mowę dep. dra Wolskiego, którą wypowiedział w Radzie państwa dnia 3. b. m. w sprawie opodatkowania towarzystw zarobkowych.

Wzmiankowany memoryał brzmi jak następuje: „Wysokie Koło polskie! Projekt nowéj ustawy o podatku dochodowym od spółek akcyjnych i innych zakładów finansowych, który z komisyi podatkowéj właśnie wniesionym został do Rady państwa, obejmuje także kwestyą opodatkowania towarzystw zaliczkowych, wielce ważną dla dalszego istnienia i rozwoju tych instytucyi.

Dobroczynne skutki działalności stowarzyszeń zaliczkowych i potrzeba wszechstronnego ich poparcia powszechnie są już uznane, jak świadczy sprawozdanie sejmowéj komisyi administracyjnéj z dnia 27. sierpnia 1877., któréj Szanowny Prezes Wysokiego Koła przewodniczył; — zbytecznem więc byłoby przedstawiać Wysokiemu Kołu pożyteczność tych instytucyi i wykazywać, jak potrzebném jest dla naszego kraju usunięcie przeszkód, które powstrzymują rozpowszechnienie i rozwój tych instytucyi.

Główną niewatpliwie przeszkodą rozwoju towarzystw zaliczkowych jest nader uciążliwe ich opodatkowanie, które przeciętnie do 20% dochodu pochłania, a jest nadto tak niesprawiedliwém i dowolném, iż niektórym stowarzyszeniom naszym, jak świadczy załączony wykaz[1]) 30%, 40% lub 50% dochodu władze podatkowe zabiérają, a nawet nakładają podatek na takie stowarzyszenia, które nie mają wcale żadnego dochodu.

Komisya Rady Państwa wybrana dla reformy systemu podatkowego, proponuje uwolnienie od podatku dochodowego dla wszystkich stowarzyszeń, nieobliczonych na zysk, t. j. takich, które tylko swym członkom udzielają kredytu, lub tylko członkom swoim towary sprzedają.

Ten wniosek komisyi czyni zadość słusznym żądaniom, wyrażonym w licznych petycyach ze wszech stron naszego kraju do przedłożenia Radzie Państwa Wysokiemu Kołu przesyłanych.

Ten wniosek komisyi uwalniając towarzystwa zaliczkowe i spożywcze od podatku dochodowego nie nadaje tym instytucyom żadnego wyjątkowego przywileju, lecz uznaje tylko, że stowarzyszenia tego rodzaju, które działalność swoją tylko na członków ograniczają, nie powinny podlegać podatkowi dochodowemu dla tego, ponieważ nie przynoszą zysków we właściwém znaczeniu tego słowa, lecz oszczędzają tylko wydatków swym członkom, którzy już są opodatkowani, a łącząc się w towarzystwo nie tworzą przez to nowego dochodu.

Wprawdzie towarzystwa zaliczkowe i spożywcze wykazują także w bilansach swych czysty zysk i rozdzielają dywidendę, lecz ten zysk i dywidenda całkiem inne mają znaczenie aniżeli w towarzystwach akcyjnych.

Zysk towarzystw zaliczkowych i kredytowych jest tylko różnicą między procentem, opłaconym przez poszczególnych członków zaciągających pożyczki, a procentem zapłaconym przez towarzystwo, a zatém przez ogół członków, od kapitałów obcych, z doliczeniem kosztów administracyi. Dywidenda jest zatém tylko zwrotem częściowym tego, co członkowie biorący pożyczkę nadpłacili.

Wprawdzie możnaby zaszucić, iż dywidenda rozdziela się według wysokości udziałów, że zatém pojedyńczy członkowie mogą, jako posiadacze większych udziałów znaczniejsze mieć zyski. Lecz jeżeli się rozważy, iż wysokość udziałów jest ograniczoną (w Galicyi najczęściéj do kwoty 500 zł. w. a.), że bardzo często wysokość udziału jest w stosunku prostym do wysokości żądanego kredytu, jak n. p. Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie, — że w towarzystwach, które udzielają kredytu tylko członkom swoim dążność do przysporzenia znaczniejszych zysków dla posiadaczy większych udziałów z natury rzeczy utrzymać się nie

---

[1]) Jestto przedruk wykazu umieszczonego w „Związku“ Nr. 34. z r. 1877. str. 135.

może, okazuje się, iż z pominięciem nielicznych wyjątków dywidenda towarzystw zaliczkowych tylko jako zwrot nadpłaconych procentów od pożyczek uważaną być powinna.

Jeszcze wyraźniéj okazuje się to przy stowarzyszeniach spożywczych, które czysty zysk, będący różnicą między ceną zakupna towarów w wielkiéj ilości, a ceną sprzedaży drobiazgowéj, rozdzielają między członków zwykle w miarę ilości zakupionych przez nich towarów, i zwracają im w ten sposób to, co ci członkowie przy zakupnie nadpłacili.

Nie wątpimy, że Wysokie Koło oświadczy się za wnioskiem komisyi, a popiérając jak najusilniej sprawę uwolnienia rzeczonych towarzystw od podatku dochodowego uwzględni słuszne życzenia całego kraju, wyrażone w licznych petycyach, które po wniesieniu rządowego projektu o reformie podatków ze wszech stron Wysokiemu Kołu celem przedłożenia Radzie Państwa nadsélano.

W tém przekonaniu ośmielamy się zwrócić uwagę Wysokiego Koła, iż pożądaném byłoby, celem uchylenia wszelkich wątpliwości co do uwolnienia rzeczonych stowarzyszeń od podatku dochodowego do §. 2. wniosku komisyi po ustępie wypowiadającym:

iż uwolnione są od podatku dochodowego stowarzyszenia, nie obliczone na zysk t. j. te, które przy sprzedaży towarów i udzielaniu kredytu ograniczają się na swych własnych członków —

dodać jeszcze słowa:

„choćby w tym celu od niečzłonków zakupywały towary lub zaciągały pożyczki".

Dodatek ten, o którego zamieszczenie upraszano usilnie we wspomnianych petycyach, był proponowanym w komisyi, lecz nie utrzymał się, przeważyło bowiem zdanie, iż wyjaśnienie takie jest zbyteczne.

Gdy jednak powszechnie wiadomo, z jaką usilnością władze skarbowe interpretują wszelkie ustawy na niekorzyść opodatkowanych — przeto obawiać się należy, iż uchwalenie wspomnianego ustępu wniosku komisyi bez proponowanego dodatku co do zaciągania pożyczek i kupowania towarów po za obrębem towarzystwa, mogłoby dać władzom skarbowym pochop do opodatkowania tych stowarzyszeń, które od niečzłonkow biorą pożyczki lub kupują towary, pod pozorem, iż takie czynności są operacyą na zysk obliczoną.

Pozwalamy sobie także nadmienić, iż poprawka deputowanego Neuwirtha (która upadła w komisyi, a którą wnioskodawca w pełnéj Izbie postawić zamierza), aby tylko te towarzystwa były wolne od podatku dochodowego, które przy rozdzielaniu i korzystaniu z kredytu na swych własnych członków się ograniczają — w razie przyjęcia jéj uczyniłaby uwolnienie stowarzyszeń od podatku całkiem illuzoryczném.

Towarzystwa bowiem, któreby tylko własnym kapitałem operowały, są nader nieliczne, a w naszym kraju nie masz ani jednego takiego stowarzyszenia; — owszem, jak wykazują sprawozdania statystyczne, wszystkie stowarzyszenia nasze przeważnie obcymi kapitałami operują, co téż jest nieuchronném, jeżeli działalność tych towarzystw skutecznie ma być rozwiniętą.

Co się wreszcie tyczy wniosku rządowego, proponującego tylko uwolnienie od podatków dla tych stowarzyszeń, które nie płacą żadnéj dywidendy ani procentów od udziałów, i tylko własnym operują kapitałem — musimy oświadczyć, iż stowarzyszeń tego rodzaju również wcale nie ma w Galicyi i wątpimy, aby gdziekolwiek istnieć mogły stowarzyszenia, nie dające członkom żadnéj korzyści od ulokowanych pieniędzy. Wniosek rządowy dąży przeto wprost do bezwzględnego opodatkowania stowarzyszeń na równi z innemi zakładami finansowymi, a obarczając stowarzyszenia ciężarem niesprawiedliwym i przechodzącym siły stowarzyszeń musiałby zgubnie wpłynąć na rozwój tych instytucyi.

Nakoniec ośmielamy się zwrócić uwagę Wysokiego Koła na tę okoliczność, iż uwolnienie stowarzyszeń od podatku dochodowego jest tylko częściowém i bardzo skromném zwolnieniem tych instytucyi od ciężarów publicznych, pozostaje bowiem podatek zarobkowy, pozostają należytości stemplowe, taksy intabulacyjne i inne opłaty pośrednie, które według obliczeń naszych przeszło trzy razy więcéj wynoszą, aniżeli podatki dochodowe od towarzystw, według dotychczasowego systemu pobiérane. We Lwowie, dnia 29. kwietnia 1878. Z wysokiém poważaniem *Józef Pajączkowski* w. r. Patron Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych."

---

Mowa dra Ludwika Wolskiego w sprawie opodatkowania towarzystw zarobkowych:

„Wysoka Izbo! Jest rzeczą powszechnie uznaną, że do największych błędów ustawodawstwa należy niejasność, komisya zaś zrobiła co mogła, aby w przedłożonym nam projekcie ustęp *a)* §. 2. stał się niejasnym a to nie tyle samąż stylizacyą, ile raczéj poprzedzającemi w komisyi głosowaniami.

„Sporna kwestya była następująca: Czy towarzystwa zaliczkowe i inne spółki zarobkowe mają być wolne od podatku w tym razie, jeśli od niečzłonków towary kupują lub pożyczki zaciągają? Owóż według sprawozdania komisyi istniał w projekcie referenta ustęp, orzekający wyraźnie to uwolnienie, a komisya wprawdzie przy głosowaniu go odrzuciła, ale odrzuciła też dyametralnie przeciwny wniosek, tutaj przez posła Neuwirtha podniesiony, według którego towarzystwa tylko w tym

razie wolne są od podatku, jeśli wyłącznie u członków szukają kredytu.

„W tym stanie rzeczy nikt nie może być pewnym, co komisya sobie myślała, co zamierzała, co właściwie uchwaliła, a jeśliby Wysoka Izba sankcyonowała wnioski komisyi, stałoby się to źródłem wiecznych kontrowersów.

„Wobec tego, musimy mojem zdaniem przyjąć albo to co poseł Neuwirth wnosi, albo też wniosek wprost przeciwny, chybabyśmy chcieli dać powód do nieustannych wątpliwości i sporów i najsprzeczniejszym interpretacyom otworzyć bramę na oścież.

„Co do mnie, jestem przeciwny wnioskowi posła Neuwirtha, a natomiast byłbym za dodatkiem do §. 2. ust. *a)* téj treści, iż wspomniane tamże towarzystwa mają być wolne od podatku nawet i w tym razie, jeśli od niećzłonków towary kupują lub pożyczki zaciągają.

„Przeciw wnioskowi p. Neuwirtha tyle już wymownych podniosło się głosów i tyle ważnych zrobiono mu zarzutów, że mogę poprzestać na kilku krótkich uwagach.

„Oto zdaje mi się najpiérw, że wniosek p. Neuwirtha mieści w sobie małą niekonsekwencyą, traktując inaczéj towarzystwa zaliczkowe a inaczéj spożywcze lub materyałowe. Te ostatnie towarzystwa chce p. Neuwirth uwolnić od podatku, mimo iż od niećzłonków towary kupują, choćby na kredyt kupowały, podczas gdy towarzystwa zaliczkowe mają płacić podatek, jeśli u niećzłonków szukają kredytu. Jest to rozróżnienie trudne do usprawiedliwienia.

„Istnieją jednak ważniejsze, bo merytoryczne zarzuty przeciw wnioskowi p. Neuwirtha. Przyjęcie tego wniosku skazałoby nasze towarzystwa na nieuleczone, wieczne charłactwo. Niesłusznym jest zarzut, jakoby towarzystwa dążyły do przywilejów; wszakżeż każdy członek już sam przez się, sam dla siebie jest opodatkowany, a przez udział jego w towarzystwie nie wytwarza się nowego mienia, nowego dochodu, nowego przedmiotu opodatkowania.

„Choćby jednak żądano w saméj rzeczy dla towarzystw zarobkowych jakiejś względności, to zaprawdę mają one prawo do niéj już z ogólnych gospodarczych, ekonomicznych i społecznych względów. W państwie takiém, jak austryackie, gdzie nie ma dobrobytu, gdzie stosunki kredytowe opłakane, gdzie zubożenie ciągłe robi postępy, należałoby przecież popiérać usiłowania zmierzające do tego, aby o własnych siłach podnieść byt materyalny. W Prusiech towarzystwa polegające na takich zasadach, są wolne od wszelkich bezpośrednich podatków, w Węgrzech nie tylko od podatków ale i od należytości stemplowych; u nas natomiast towarzystwa oparte na zasadzie pomocy o własnych siłach i ograniczające czynność swoją jedynie na członków, nie tylko muszą płacić podatek zarobkowy, nie tylko należytości prawne i stemplowe, tak wielkie sumy rządowi dające, ale nadto miałyby być pociągane do tego znowu podatku!

„Jeśliby wniosek posła Neuwirtha został przyjęty lub jeśliby niejasny tekst ustawy pozwalał na wątpliwości i na dowolną interpretacyą władz podatkowych, natenczas obawiam się, że z fiskalnych względów zdeptanoby tę wątłą roślinę, jaką są dotąd nasze stowarzyszenia zarobkowe, zabitoby brutalnie kurę, która jeśli może dotąd nie niesie złotych jaj, to w przyszłości niezawodnie by je niosła.

„Z tego wychodząc stanowiska, skłaniam się do głosowania za wnioskiem posła barona Walterskirchena, a osobliwie za końcowym jego ustępem. Ponieważ jednak wniosek p. Walterskirchena mieści w sobie inne jeszcze momenta, które mogłyby dać niektórym członkom powód głosowania przeciw niemu, przeto pozwalam sobie wnieść do §. 2. lit. *a)* poprawkę następującej treści:

„Wysoka Izba zechce uchwalić, aby po końcowych słowach „ograniczają się na własnych członków“ dodano wyrazy: „chociażby tym celem od niećzłonków kupowały towary lub zaciągały pożyczki“. (Brawo!)

---

## Bilanse Stowarzyszeń zarobkowych
### za rok 1877.

**Biała. Towarzystwo zaliczkowe.** Bilans. Stan czynny. Gotówka 367·40; stan pożyczek udzielonych 50.903·85; procenta przenośne 870·86; koszta założenia i ruchomości 683·53; reszta pozycyi 1218·12. Razem 54.043·76. Stan bierny. Udziały członków 11.976·55; fundusz rezerwowy 1058·—; wkładki na rachunek bieżący 32.127·43; inne długi 6300·—; procenta przenośne 1150·37; czysty zysk 1223·03; reszta pozycyi 208·38. Razem 54·043·76. Ogólny ruch kasowy 309.036·14. Liczba członków 415.

**Dąbrowa. Towarzystwo zaliczkowe.** Bilans. Stan czynny. Gotówka 363·82; stan pożyczek udzielonych 130.916·41; procenta przenośne 1984·39; reszta pozycyi 319·70. Razem 133.584·32. Stan bierny. Udziały członków 24.322·29; fundusz rezerwowy 5885·95: wkładki na rachunek bieżący 88.283·05; inne długi 5000·—; procenta przenośne 5020·27; czysty zysk 3416·45; reszta pozycyi 1656·31. Razem 133.584·32. Ogólny ruch kasowy 482.938·70. Liczba członków 838.

**Delatyn. Bank zaliczkowy „Nadzieja“.** Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta wypłacone wierzycielom 929·95; procenta wypłacone od wkładek oszczędności 7·84; procenta wypłacone od wkładek wyżéj 5 zł. na raz złożonych 339·19; procenta nie podniesione i do kapitału dopisane 177·21; procenta od udziałów niżéj 5 zł. 233·18; 8% od kapitału do funduszu rezerwowego 36·09; na zużycie sprzętów i koszta założenia 46·71; zaliczka no-

taryuszowi 100·—; podatek za r. 1876. i 1877. 111·01 $^{1}/_{2}$; płaca woźnego 36·—; zaliczka taksatorom 2·50; płaca urzędników bankowych 655·—; czynsz za lokal bankowy 64·12; za czasopismo „Związek" i administracyą Związku 15·—; opał, światło, portorya, druki, papier i t. p. 52·—; koszta prawne 35·—; pozostałość czystego zysku 816·75. Razem 3649·72. Zyski. Procenta przeniesione z r. 1876. 767·40; rezerwa podatkowa z r. 1876. 16·50; procenta pobrane w r. 1877. 2570·20: na koszta zarządu pobrano 213·95; procenta naprzód zapłacone wierzycielom 81·67. Razem 3649·72. Bilans. Stan czynny. Stan kasy gotówką 355·44; pożyczki na akty notaryalne i zastawy 24.835·04; papiery wartościowe funduszu rezerwowego 351·65; inwentarz 420·39; procenta naprzód zapłacone 81·67; zaliczki na koszta prawne 18·34. Razem 26.062·53. Stan bierny. Udziały członków 9965·49; wkładki oszczędności 5204·45 $^{1}/_{2}$; wierzyciele banku zaliczkowego 9500·—; fundusz rezerwowy 575·13; depozyta —·70; pozostałość czystego zysku 816·75 $^{1}/_{2}$. Razem 26.062·53. Ogólny ruch kasowy 49.630·83. Liczba członków 381.

**Komarno. Towarzystwo zaliczkowe**. Rachunek strat i zysków. Zyski. W r. 1876. naprzód pobranych procentów było 409·44; w r. 1877. pobrano ogółem 1488·66; na procenta zwłoki ogółem 19·75. Razem 1917·85. Straty. Procenta r. 1878. należne 627·74; procenta wkładek oszczędności należne 246·27; procenta wkładkom oszczędności wypłacone 106·68; procenta towarzystwu zaliczkowemu i przemysłowemu w Samborze wypłacone 160·—; procenta Towarzystwu wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie wypłacone 135·—; na pokrycie kosztów administracyjnych i płace dwóch członków Dyrekcyi 201·51; na pokrycie $^{1}/_{3}$ części kosztów założenia 62·—; czysty zysk 378·65. Razem 1917·85. Bilans. Stan czynny. Gotówka z dnia 31. grudnia 1877. 22·02; pożyczki udzielone członkom 13.111·17; koszta procesowe 2·28; koszta założenia po strąceniu $^{1}/_{3}$ części 62·—. Razem 13.197·47. Stan bierny. Udziały członków 2433·—; wkładki na rachunek bieżący 4841·81; wierzyciele Towarzystwa 4500·—; procenta na r. 1878. naprzód pobrane 627·74; procenta wkładkom oszczędności należne 246·27; fundusz rezerwowy 170·—; czysty zysk z r. 1877. 378·65. Razem 13,197·47. Liczba członków 342.

**Mielec. Towarzystwo zaliczkowe**. Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta w r. 1876. wypłacone 122·40; procenta wypłacone 1692·40; procenta naprzód na r. 1878. pobrane 1160·22; 10% wartość mobiliów 13·42; czysty zysk za r. 1877. 812·90. Razem 3801·34. Zyski. Procenta w r. 1876. na r. 1877. pobrane 587·51; procenta pobrane w 1877. r. 2757·42; procenta zaległe po koniec 1877. r. 308·19; procenta naprzód na r. 1878. wypłacone 70·—; koszta administracyi 78·22. Razem 3801·34. Bilans. Stan czynny. Gotówka z dnia 31. grudnia 1877. 1336·06 $^{1}/_{2}$; pożyczki udzielone członkom na skrypta i weksle 31·462·68; pożyczki udzielone członkom na zastawy 1610·13; procenta naprzód wypłacone 70·—; procenta zaległe po koniec r. 1877. 308·19; wartość mobiliów 120·85; koszta procesowe 100·45. Razem 35.008·36 $^{1}/_{2}$. Stan bierny. Udziały członków 7176·68. wkładki na rachunek bieżący 22.433·32 $^{1}/_{2}$; wierzycie wekslowi 2700·—; procenta naprzód pobrane 1160·22; fundusz rezerwowy 725·24; czysty zysk za rok 1877. 812·90. Razem 35.008·36 $^{1}/_{2}$. Ogólny ruch kasowy 111.567·34. Liczba członków 546.

**Rohatyn. Towarzystwo zaliczkowe.** Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta pobrane na rok 1878. 1385·28; koszta administracyi 1285·30; za zużycie mobiliów 10% za rok cały 59·57; zaległy procent za r. 1877. 22·87; czysty zysk z r. 1876. 22·68; czysty zysk z r. 1877. 1446·20. Razem 4221·90. Zyski. Procenta 3334·80; procenta wypłacone na r. 1878. 100·35; wartość zapasu druków 113·73; zaległy procent za r. 1877. 403·—; wypłacony procent za r. 1876. 116·20; czysty zysk z r. 1876. 153·82. Razem 4221·90. Bilans. Stan czynny. Gotówka z dniem 31. grudnia 1877. 171·35; pożyczki na skrypta i weksle 25.560·38; pożyczki na zastawy 1925·—; procenta na r. 1878. naprzód wypłacone 100·35; procenta zwłoki za r. 1877. 403·—; zaliczki procesowe 46·15; koszta założenia po strąceniu 10% za zużycie 536·13; zapas druków 113·73. Razem 28.856·09. Stan bierny. Udziały członków 5567·23; wkładki na rachunek bieżący 5400·93; wierzyciele wekslowi 13.825·—; procenta na r. 1878. naprzód pobrane 1385·28; procenta zaległe za r. 1877. 22·87; depozyta 399·90; fundusz rezerwowy 786·—; dywidenda niewypłacona za r. 1876. 22·68; czysty zysk 1446·20. Razem 28.856·09. Ogólny obrót kasowy 87.873·12. Liczba członków 358.

**Szczérzec. Towarzystwo kasy zaliczkowéj.** Bilans. Stan czynny. Gotówka 529·10; stan pożyczek udzielonych 5167·48; procenta przenośne 100·97; reszta pozycyi 31·62. Razem 5829·17. Stan bierny. Udziały członków 1813·17; fundusz rezerwowy 422·84; wkładki na rachunek bieżący 752·65; inne długi 2330·01; procenta przenośne 94·39; czysty zysk 380·40; reszta pozycyi 35·71. Razem 5829·17. Ogólny ruch kasowy 31·619·72. Liczba członków 109.

---

**Patronat** *przypomina szanownym Dyrekcyom konieczność bezzwłocznego nadesłania zamknięć i sprawozdań rocznych, wykazów statystycznych i wkładek zaległych na rzecz Związku stowarzyszeń.*

---

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.